

ΑΠΟΣΤΟΛΗ | ΘΡΑΚΗ

Μαθήματα Ελληνικών στα σύνορα

Ακολουθήσαμε τους ακρίτες της εκπαίδευσης με τις κινητές μονάδες του υπουργείου Παιδείας, που έχουν σκοπό την ομαλή ένταξη των μουσουλμανοπαίδων στην ελληνική κοινωνία.

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ | ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΒΡΑΜΙΔΗΣ

Μεσημέρι Σαββάτου, έξω από το μειονοτικό Δημοτικό της Στροφής, ενός ημιορεινού χωριού 35 χιλιομέτρα ανατολικά της Κομοτηνής, περιμένουμε την κινητή μονάδα του προγράμματος εκπαίδευσης των μουσουλμανοπαίδων. Αριστερά, στο προαύλιο του σχολείου, κυματίζει η ελληνική σημαία. Δεξιά, ορθώνεται ένας λευκός μιναρές. Γύρω στις 2, φτάνει ένα λευκό βαν με τη συμβολική επιγραφή «Πρόσθεση, όχι αφαίρεση, πολλαπλασιασμός, όχι διαίρεση». Ένα τσούρμι παιδιών, ηλικίας από 5 έως 12 ετών, τρέχουν χαρούμενα προς το μέρος του. Ανυπομονούν να αρχίσει το καθιερωμένο σαββατιάτικο δίωρο ταξίδι τους στη γνώση.

Για τα παιδιά των απομακρυσμένων περιοχών της μουσουλμανικής μειονότητας, που δεν έχουν πρόσβαση στην Κομοτηνή και την Ξάνθη, η επαφή με τα Ελληνικά είναι σπάνια. Διδάσκονται την ελληνική γλώσσα ελάχιστα ώρες στο ημερήσιο σχολικό πρόγραμμα. Εκτός τάξης, παρακολουθούν τουρκικά κανάλια μέσω δορυφορικής τηλεόρασης, μελετούν το Κοράνι στο τζαμί και βοηθούν τους γονείς τους στις αγροτικές εργασίες. Ωστόσο, χρειάζονται τα Ελληνικά για να μπορέσουν να συνεχίσουν την εκπαίδευσή τους. Εκεί

αποσκοπούν οι κινητές μονάδες, να ενισχύσουν δηλαδή το επίπεδο της ελληνικής γλώσσας και να λειτουργήσουν ως γέφυρα μεταξύ της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Οι καθημερινές διαδρομές των κινητών ΚΕ.Σ.Π.Ε.Μ (Κέντρων Στήριξης Προγράμματος Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων) του υπουργείου Παιδείας ξεκίνησαν τον Αύγουστο του 2006 και αποτελούν τμήμα ενός ευρωπαϊκού προγράμματος εκπαίδευσης των παιδιών της μουσουλμανικής μειονότητας στη Θράκη, το οποίο «τρέχει» από το 1997 και έχει απώτερο σκοπό την ομαλή ένταξη των μουσουλμανοπαίδων στην ελληνική κοινωνία. «Παράλληλα με τα 10 σταθερά κέντρα στήριξης που δημιουργήσαμε στη Θράκη, θέλαμε να δώσουμε την ευκαιρία και στους απομονωμένους πληθυσμούς να εξοικειωθούν με την ελληνική γλώσσα», μου εξηγεί η κ. Αλεξάνδρα Ανδρούσου, μέλος της επιστημονικής επιτροπής του έργου και ο άνθρωπος που εμπνεύστηκε τις κινητές μονάδες.

Για την περίοδο 2012-2013, στο πρόγραμμα συμμετέχουν 13 ειδικά εκπαιδευμένοι δάσκαλοι (είναι αδιόριστοι και δουλεύουν ως ωρομίσθιοι), 708 παιδιά και 46 χωριά, με το πιο απομακρυσμέ-

Οι υπολογιστές
βοηθούν τα παιδιά
να μάθουν την
ελληνική γλώσσα.

Printed and distributed by NewspaperDirect
www.newspaperdirect.com US/Can: 1.877.980.4040 Intern: 800.6364.6364
COPYRIGHT AND PROTECTED BY APPLICABLE LAW

1. Τα «καγκουρό του βουνού» φτάνουν και εκεί όπου δεν υπάρχουν δρόμοι. 2. Δημιουργική μάθηση: τα βαν μεταφέρουν όλα τα απαραίτητα υλικά για τις χειροτεχνίες. 3. Η εμψυχώτρια Αλεξάνδρα Βερέττα παίζει την κόκκινη κορδέλα με τους μαθητές της στο προαύλιο της Ρούσσας. 4. Τα παιδιά στη Στροφή, κρατώντας τα αγαπημένα τους βιβλία από τη δανειστική βιβλιοθήκη που υπάρχει μέσα στο λευκό βαν.

«Για εμάς τους μειονοτικούς το να μάθουμε Ελληνικά δεν είναι θέμα ισότητας, είναι μια καθοριστική επιλογή ζωής. Σημαίνει πως έχουμε αποφασίσει ότι θέλουμε να ζήσουμε στην Ελλάδα», λέει ο Ιρφάν Κουρού.

νο, τη Ρούσα στο νομό Εβρου, να απέχει δύο ώρες από την Κομοτηνή.

Τα λευκά βαν κινούνται κάθε μέρα, 7 φορές την εβδομάδα, διανύουν συνολικά 3.261 χιλιόμετρα και, για να φτάσουν στους δυσπρόσιτους οικισμούς, διασχίζουν βουνά, ποτάμια, περνούν εκατοντάδες λακκούβες. Γι' αυτό, άλλωστε, οι εφτά μαθητές της Κερασιάς τα ονόμασαν «καγκουρό του βουνού». Το καθένα είναι εξοπλισμένο με ασύρματο δίκτυο, 15 φορητούς υπολογιστές, 190 τίτλους βιβλίων με προσεγμένη θεματολογία και εικονογράφηση, μία παιδαγωγική βαλίτσα, δύο φωτογραφικές μηχανές, επιτραπέζια παιχνίδια, σπαστά σκαμπό, δύο τραπέζια και μεγάλη ποικιλία αναλώσιμων ειδών για χειροκατασκευές. «Το 2006 τα παιδιά στους ορεινούς οικισμούς κοιτούσαν τους υπολογιστές σαν εξωγήινες μηχανές», θυμάται η εμψυχώτρια και τοπική συντονίστρια του προγράμματος Ολγα Κατσίανη, ενώ ο επόπτης παιδαγωγικού περιχομένου, Σταύρος Σταύρου, συμπληρώνει: «Τώρα οι περισσότεροι μαθητές ξέρουν πώς να αλληλογραφούν μέσω Διαδικτύου και να παράγουν βίντεο. Αντιμετωπίζουν πλέον τις νέες τεχνολογίες ως εργαλεία μάθησης». Γενικότερα, τα δώρα απογευματινά μαθήματα βασίζονται σε ένα ηλεκτρονικό εκπαιδευτικό παιχνίδι, το «σενβά του σεντουκιού», μέσω του οποίου τα παιδιά ταξιδεύουν σε όλο τον κόσμο με διαβατήριο την ελληνική γλώσσα, μαθαίνοντας για τις διαφορετικές κουλτούρες. Με άλλα λό-

για, συμφιλιώνονται σταδιακά με την έννοια της ετερότητας.

Ένας βασικός λόγος που τα μουσουλμανόπαιδα δυσκολεύονται να μιλήσουν Ελληνικά είναι ο φόβος του λάθους. Γι' αυτό, δύο πολύτιμα κλειδιά στην εκπαιδευτική διαδικασία θεωρούνται οι αρχές της «επιτρεπτικότητας» και της «αποδοχής». «Στις μικρότερες τάξεις δεν μας ενδιαφέρει τόσο η σωστή ορθογραφία, όσο το να αισθανθούν τα παιδιά άνετα να χρησιμοποιήσουν τις λέξεις, να καταλάβουν ότι τα λάθη επιτρέπονται και δεν τιμωρούνται», μου λέει η 23χρονη εμψυχώτρια Θώμη Κοτζιζιάνη, την οποία παρακολούθησα την Κυριακή μέσα στο βαν να παρουσιάζει τις οικογένειες των ελεφάντων σαν να αφηγείται παραμύθι. Η εικόνα στην παγωμένη Ρούσα ήταν συγκλονιστική: εφτά μικρά παιδιά, που φορούσαν τα «καλά» τους για να δείξουν ότι σέβονται το μάθημα, κάθονταν ήσυχα στα σκαμπό και την παρακολουθούσαν με ορθάνοικτα μάτια, περιμένοντας με λαχτάρα να γυρίσει η Θώμη τις χρωματιστές σελίδες. Την ίδια στιγμή, στο προαύλιο του σχολείου, απέναντι από μια μικρή στρουγγα με αρνιά, η συνάδελφός της από την Αλεξανδρούπολη Αλεξάνδρα Βερέττα είχε στήσει έναν κύκλο με παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας και όλοι μαζί έπαιζαν με μια κόκκινη κορδέλα.

Όταν οι μαθητές είναι περισσότεροι από 15, τότε έρχονται δύο εμψυχωτές και τους χωρίζουν σε ομάδες, ανάλογα

με την ηλικία τους. Γενικά, η ομαδο-συνεργατική διδασκαλία και η δραματοποίηση είναι δύο διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές τακτικές που τις προτιμούν στο πρόγραμμα. Οι μαθητές, μετέχοντας σε ομάδες και υποδύομενοι ρόλους σε εικονικά σενάρια, όπως π.χ. ότι είναι δημοσιογράφοι σε μια εφημερίδα, μαθαίνουν χωρίς να το καταλαβαίνουν. «Το 1997, μόλις είχα πρωτοέρθει, ούτε στα πιο αισιόδοξα σενάρια δεν μπορούσα να φανταστώ τέτοια αποδοχή», ομολογεί συγκινημένη στο τέλος του μαθήματος η κυρία Α. Ανδρούσου, βλέποντας τα παιδιά να δανείζονται ελληνικά βιβλία για να τα πάρουν σπίτι τους.

Παρότι έχουν σημειωθεί σημαντικά βήματα προόδου την τελευταία δεκαετία, οι τοπικές κοινωνίες στην πλειονότητά τους παραμένουν κλειστές και οι ισορροπίες στην περιοχή είναι ακόμη πολύ ευαίσθητες. Μία λάθος κίνηση και μπορεί ο κόπος 15 χρόνων να τινάχτει στον αέρα. Το ζήτημα στο πετσί μας, η καχυποψία δεν ξεριζώνεται εύκολα. Σε οκτώ χωριά οι γονείς, αρκετοί από τους οποίους ξυλοκόποι που επέστρεψαν από το δάσος την Παρασκευή και έκαναν συνέλευση, δεν μας επέτρεψαν την είσοδο διότι δεν εμπιστευόταν τους «δημοσιογράφους». Αλλά και στα δύο χωριά που επισκεφτήκαμε, στη Στροφή και τη Ρούσα, οι περιορισμοί ήταν ασφυκτικοί. «Δεν θα μπειτε στις τάξεις, δεν θα μιλήσετε με τα παιδιά και δεν θα εστιάσετε σε πρόσωπα», ήταν οι όροι που έπρεπε να τηρήσουμε.

Και οι μητέρες μαθαίνουν Ελληνικά

«Αρχικά, όταν πηγαίναμε για μάθημα, τα παιδιά μάς κοιτούσαν κρυμμένα πίσω από τα παντζούρια», περιγράφει σε άπταιστα Ελληνικά ένας από τους πέντε οδηγούς-διαμεσολαβητές του προγράμματος, ο 31χρονος Ιρφάν Κουρού, που σπούδασε ΜΜΕ στην Τουρκία, και προσθέτει: «Για εμάς τους μειονοτικούς το να μάθουμε Ελληνικά δεν είναι θέμα ισότητας, είναι μια καθοριστική επιλογή ζωής. Σημαίνει πως έχουμε αποφασίσει ότι θέλουμε να ζήσουμε στην Ελλάδα». Πρόσφατα, στο χωριό του οι μητέρες των παιδιών ζήτησαν να κάνουν και οι ίδιες μαθήματα Ελληνικών. Μάλιστα, παρόλο που είχαν δηλώσει συμμετοχή 10 άτομα, στο πρώτο μάθημα εμφανίστηκαν γυναίκες και από τους γειτονικούς οικισμούς, με αποτέλεσμα να «επιταχθούν» και οι καρέκλες του καφεενείου!

Αναμφίβολα, το πρόγραμμα εκπαίδευσης των παιδιών της μειονότητας στη Θράκη έχει συντελέσει στο να αναβαθμιστούν οι κοινωνικές σχέσεις των δύο πλευρών και να αποσυμπίεστεί μερικώς η πολιτική ένταση που τόσα χρόνια συσσωρευόταν σ' αυτόν το νομό.

Ωστόσο, υπάρχει ακόμη πολύς δρόμος μέχρι να ενσωματωθεί η μουσουλμανική μειονότητα πλήρως στην ελληνική κοινωνία. Τι κρίμα που η ευρωπαϊκή επιδότηση τελειώνει το Δεκέμβριο του 2013... *

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΤΣΕΛΙΚΗΣ |
ΑΝΑΠΛ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ,
ΣΛΑΒΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

«Το Πρόγραμμα Μουσουλμανοπαιδών αποτελεί μια εξαιρετική περίπτωση δημιουργικής παρέμβασης στα λιμνάζοντα πράγματα της Θράκης, και ειδικά της μειονότητας. Η παρέμβαση στη μειονοτική εκπαίδευση μέσα από την παραγωγή υλικού, παροχή επιμόρφωσης σε δασκάλους, γονείς και μαθητές, και τη δημιουργία κλίματος συνεργατικότητας και συνύπαρξης έχει προσφέρει πολλά. Κυρίως μέσα από την οικοδόμηση ενός παρεμβατικού παραδείγματος που τάρραξε τις πελατειακές παγιωμένες σχέσεις, που τροφοδοτούνται από παράλληλες ρητορικές των εθνικών ταυτοτήτων που τόσο έχουν βλάψει την περιοχή. Δεν είναι τυχαίο ότι οι εθνοκεντρικοί (ελληνο- και τουρκο-) κύκλοι αντέδρασαν άμεσα κατά την υλοποίηση του προγράμματος. Παρ' όλες τις βεβηλώσεις που αυτό επέφερε, δεν κατέστη δυνατό να θέσει υπό αμφισβήτηση τα δομικά προβλήματα που εδράζονται στη στενή εφαρμογή της Συνθήκης της Λωζάννης, και όχι μόνο σχετικά με τα εκπαιδευτικά ζητήματα της μειονότητας: να απονευρώσει τη μιλιταριστικό τύπου θεσμική διαφοροποίηση της κοινωνίας βάσει θρησκείας και να αποφορτίσει το πεδίο των ανταγωνισμών που υπονομεύουν την περιοχή».

